

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI ZAMONAVIY METODLAR ASOSIDA O'QITISH USULLARI

Kadirova Gulnoza Komilovna

Xusanova Yulduz Ibodullayevna

Suvanova Ra'no G'ayratovna

Qashqadaryoda viloyati Qarshi shahar 30-maktab

Boshlang'ich sinf o'qituvchilari

Annotasiya: *Ta'limning boshlang'ich yillari bolaning akademik safaridagi muhim davr bo'lib, kelajakda o'rganish va rivojlanish uchun asos yaratadi. Shunday qilib, o'qituvchilar o'z o'quvchilarini jalb qilish, rag'batlantirish va o'qitish uchun samarali usullardan foydalanishlari juda muhimdir. An'anaviy o'qitish usullari, o'tmishda samarali bo'lsada, zamonaviy boshlang'ich sinf o'quvchilarining turli ehtiyojlari va qobiliyatlarini qondirish uchun yetarli bo'lmasligi mumkin. Shuning uchun talabalarga yo'naltirilgan ta'lim, texnologiya integratsiyasi va shaxsiy o'qitishni birinchi o'ringa qo'yadigan zamonaviy usullarni qo'llash juda muhimdir. Ushbu maqola boshlang'ich sinf o'quvchilarini o'qitishning turli xil zamonaviy usullarini o'rganadi, ularning afzalliklarini ta'kidlaydi.*

Kalit so'zlar: *boshlang'ich ta'lim, o'quvchilar, malakali o'qituvchilar, zamonaviy metodlar, fan va texnologiya, texnologiya integratsiyasi*

Kirish: Ta'lim-bu o'qituvchi va talabalarning hamkorlikdagi faoliyati bo'lib, bu jarayonda shaxsning rivojlanishi, uning bilimi va tarbiyasi ham amalga oshiriladi. Darslarda o'qituvchi o'z bilim, ko'nikma va malakalarini mashg'ulotlar orqali o'quvchilarga yetkazadi, o'quvchilar esa ikkinchisini o'zlashtirish natijasida undan foydalanish qobiliyatiga ega bo'ladilar. Ta'lim jarayonida talabalar assimilyatsiyaning turli shakllaridan foydalanadilar, ya'ni ular assimilyatsiya qilingan ma'lumotlarni idrok etish, qayta ishlash va qo'llashda aniq muvofiqliklarga tayanadilar. O'quv jarayonida darslar vaqtida o'qituvchilar va talabalarning

o'zaro munosabatlari, talabalarning mustaqil ishlashi, sinfdan tashqari ishlar ko'rinishidagi ta'lim va tarbiya masalalari hal qilinadi.

Matn, tasvirlar, materiallar, haqiqiy hayvonlar, yaxshi filmlar va teleko'rsatuvlar g'oyalarni bevosita tajriba kontekstiga birikib oladigan tarzda yetkazish uchun bir nechta vositadir. Natijada qiziqarli adabiyotlar, boyituvchi tajribalar, malakali o'qituvchilarning rahbarligi qadrlanadi. Ushbu qo'llab-quvvatlash bilan ham asosiy mavzular oson emas. Birinchidan, ularning aqlli simulyatsiyasi odatda tezkor natijalarni beradi, bu ularni juda qulay va natijada juda jozibali qiladi. Ikkinchidan, kichik nozikliklar aniq sharoitlarga juda sezgir hisoblanadi. Boshlang'ich sinf o'quvchilariga yuqori sinf o'quvchilariga nisbatan yangi metodikani o'rgatish juda oson. Kattalar uchun odatiy bo'lib tuyuladigan g'oyalar ko'pincha bolalar uchun g'alati, bolalarga juda tanish bo'lgan narsa ko'pincha kattalar uchun g'alatidir. Binobarin, agar bola muhim maqsadni tushunishi kerak bo'lsa, o'qituvchi bola uchun muhim bo'lgan narsadan boshlashi kerak. Yetkaziladigan g'oyalarning soddaligi bu bolalarni o'qitishning muhim siridir.

Boshlang'ich maktab o'quvchilarini o'qitish ko'pincha siz xohlagan tarzda harakat qilishni o'rgatish deb ataladi. Ular o'zlariga mos keladigan darajada yetuk emaslar. Deyarli har doim o'qituvchi talabalar bilan hal qiladigan muammolarni taklif qilish orqali o'qitishda maqsad qo'yadi. Bunda bolalar kashfiyot, yechim va yangi kashfiyot usulini boshdan kechirishadi.

Ta'lim maqsadi asosida mustaqil fikrlash, og'zaki va yozma savodxonlikni oshirish, mantiqiy fikrlashni rivojlantirish orqali ularning muloqot madaniyati yaxshilanadi. Tarbiyaviy maqsad asosida ma'naviy, mafkuraviy tarbiya beriladi. Til o'rganish jarayonida xalqning madaniy va axloqiy qadriyatlariga yaqinlashish mumkin bo'ladi.

Buyuk odamlardan biri ".". kelajak tashvishi bilan yashasangiz, farzandlaringizga yaxshi bilim bering, o'qing" deya ta'kidlaydi. Mamlakatimiz ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar haqiqiy ma'noda ikki yil yoki qisqa muddatda samaradorlikka erishishga qaratilgan ish emas, balki haqiqiy ma'noda bir necha yuz yillik o'zgarish bo'ldi desak xato bo'lmaydi.

Ma'lumki, ta'limga ilg'or pedagogik va yangi axborot texnologiyalarini joriy etish nafaqat o'qitish samaradorligini oshiradi, balki fan yutuqlarini amalda qo'llash orqali mustaqil va mantiqiy fikrlaydigan, har tomonlama yuksak ma'naviyatli shaxsni tarbiyalashda muhim rol o'ynaydi.

Hozirgi kunda ta'lim jarayonida interfaol usullar va axborot texnologiyalarini qo'llashga qiziqish kundan-kunga ortib bormoqda. Buning sabablaridan biri shundaki, bu vaqtga kelib an'anaviy ta'limda talabalar faqat tayyor bilimlarni egallashga o'rgatiladi, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish esa ularga ega bo'lgan bilimlarni izlashga, mustaqil o'rganishga va o'ylashga, tahlil qilishga o'rgatadi., va hatto yakuniy xulosalarni o'zlari chiqaradilar. O'qituvchi bu jarayonda shaxsni rivojlantirish, shakllantirish, egallash va tarbiyalash uchun sharoit yaratadi va shu bilan birga boshqaruv, yo'naltirish funksiyasini bajaradi. Bugungi kunda ta'limda "aqliy hujum", "tarmoqlar" usuli, "Sinkveyn", "BBB", "beshinchi plyus", "6x6x6", "munozara", "rol o'ynash", FSMU, "kichik guruhlarda ishlash", "yumaloq qor", "Zigzag", "oxirgi so'zni aytishga ijozat bering" kabi o'yinlarga asoslangan usullar ishlatiladi.

Agar u darslar davomida o'yin-topshiriqlarni takrorlash yoki kuchaytirish darslarida qo'llanilsa, ijobiy natija beradi. Qanday o'yin topshirig'ini tanlash dars turiga, o'quvchilarga o'yin topshiriqlarini bajarishga o'rgatish darajasiga, ularning bilim darajasiga, mustaqil ijodiy ish imkoniyatlariga, o'rganilganlarni tezda tiklash qobiliyatiga bog'liq bo'lishi kerak.

Ta'limda o'quvchining shaxsini o'ylash, boshqa odamlarning fikrlarini tushunish va bu g'oyani og'zaki va yozma shaklda savodli bayonotlar berishga o'rgatish masalasiga e'tibor qaratiladi va asosiy rolni mustaqil fikrlash, nutq madaniyati rivojlangan savodli shaxsning kamoloti o'ynaydi. Bugungi kunda o'qituvchi o'quv jarayonida ilg'or pedagogik va yangi axborot texnologiyalaridan foydalanishni talab qilmoqda.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini o'qitishning zamonaviy usullaridan biri bu loyiha asosida o'qitish (PBL). Ushbu yondashuv talabalarni hayotiy muammolar ustida birgalikda ishlashga, tanqidiy fikrlash, ijodkorlik va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga undaydi. PBL talabalarga o'zlarining bilimlariga egalik qilishlariga imkon beradi va natijada ularga ko'proq sarmoya kiritadi. O'qituvchilar fasilitator sifatida harakat,

qidiruv jarayoni orqali talabalarga yo'l-yo'riq va hisobot va qo'llab-quvvatlash beradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, PBL talabalarning motivatsiyasini, faolligini va ilmiy yutuqlarini yaxshilaydi (Tomas, 2000). Misol uchun, Milliy ta'lim statistikasi markazi tomonidan o'tkazilgan tadqiqot shuni ko'rsatdiki, PBLda qatnashgan talabalar an'anaviy sinflardagi tengdoshlaridan standartlashtirilgan testlarda ustun kelishgan.

Yana bir zamonaviy usul-bu o'qitish va o'rganishni kuchaytirish uchun texnologiyadan foydalanish. Ta'lim dasturlari, onlayn resurslar va multimedia kabi raqamli vositalarning integratsiyasi o'rganishni yanada qiziqarli, interaktiv qilishi mumkin. O'qituvchilar turli xil o'quv uslublari va qobiliyatlariga mos keladigan virtual darslar, o'yinlar va simulyatsiyalar yaratish uchun texnologiyadan foydalanishlari mumkin. Bundan tashqari, texnologiya o'qituvchilarga talabalarning rivojlanishini kuzatish, takomillashtirish sohalarini aniqlash va shaxsiy fikr-mulohazalarni taqdim etish imkonini beradi. Xalqaro ta'lim texnologiyalari jamiyati tomonidan o'tkazilgan tadqiqot shuni ko'rsatdiki, sinfda texnologiyadan foydalangan talabalar o'qish va matematik ko'nikmalarida sezilarli yaxshilanishlarni ko'rsatdilar (ISTE, 2019).

Tabaqalashtirilgan o'qitish-bu boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv ehtiyojlari va qobiliyatlari xilma-xilligini tan oladigan yana bir zamonaviy usul. Ushbu yondashuv har bir talabaning o'quv uslubi, sur'ati va qiziqishlarini hisobga olgan holda individual ehtiyojlarini qondirish uchun o'qish va o'rganish bo'yicha ko'rsatmalarni o'z ichiga oladi. O'qituvchilar talabalarga tanlov va avtonomiyani ta'minlash uchun o'quv markazlari, bosqichli topshiriqlar va moslashuvchan guruhlash kabi turli strategiyalardan foydalanadilar. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, tabaqalashtirilgan o'qitish talabalarning yutuqlarini, motivatsiyasini va o'zini o'zi qadrlashini yaxshilaydi (Tomlinson, 1999). Masalan, milliy ta'lim assotsiatsiyasi tomonidan olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, tabaqalashtirilgan o'qitish talabalarning o'qishni tushunishi va so'z boyligini rivojlantirishda sezilarli yutuqlarga olib keldi.

Tarjima qilingan sinf - bu an'anaviy ma'ruza-uy vazifasi formatini o'zgartiradigan yana bir zamonaviy usul. O'tkazilgan sinfda talabalar uyda asosiy tushunchalarni oldindan yozib olingan videolar yoki o'qishlar orqali o'rganadilar, so'ngra sinfda amaliy mashg'ulotlar va

muhokamalar bilan shug'ullanadilar. Ushbu yondashuv o'qituvchilarga shaxsiy qo'llab-quvvatlash va fikr-mulohazalarni taqdim etishga imkon beradi, talabalar esa loyihalar va tadbirlar ustida birgalikda ishlaydi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, sinf xonalari talabalarning faolligini, motivatsiyasini va akademik yutuqlarini yaxshilaydi (Hamdan, McKnight, McKnight va Arfstrom, 2013).

Va nihoyat, Gamifikatsiya-bu o'qitish va o'rganishni kuchaytirish uchun o'yin dizayni elementlaridan foydalanadigan zamonaviy usul. O'qituvchilar o'qishni yanada qiziqarli va raqobatbardosh qilish, o'quvchilarni ishtirok etish va o'rganishga undash uchun gamifikatsiyadan foydalanishlari mumkin. Gamifikatsiya matematika, o'qish kabi turli fanlarni o'qitish uchun ishlatilishi mumkin va turli xil o'rganish uslublari va qobiliyatlariga moslashtirilishi mumkin.

Xulosa.

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf o'quvchilarini o'qitishning zamonaviy usullari, masalan, loyihaga asoslangan ta'lim, texnologiya integratsiyasi, tabaqalashtirilgan o'qitish, modifikatsiyalangan sinf va gamifikatsiya bir qator afzalliklarni taklif etadi. Ushbu usullar zamonaviy boshlang'ich sinf o'quvchilarining turli xil ehtiyojlari va qobiliyatlarini qondiradigan talabalarga yo'naltirilgan ta'lim, texnologiya integratsiyasi va shaxsiy o'qitishni birinchi o'ringa qo'yadi. Ushbu zamonaviy usullarni qo'llash orqali o'qituvchilar talabalarning yutuqlari, motivatsiyasi va umrbod ta'lim olishiga yordam beradigan qiziqarli, interaktiv va samarali o'quv muhitlarini yaratishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Dichev, C. D., & Dicheva, D. (2017). *Ta'limdagi gamifikatsiya: adabiyotga sharh. Ta'lim texnologiyalarini rivojlantirish va almashish jurnali*, 10(1), 1-28.
2. Hamdan, N., McKnight, P., McKnight, K., & Arfstrom, K. (2013). *O'tkazilgan sinf tadqiqotlari, amaliyoti va texnologiyalarini ko'rib chiqish. Tarjima Qilingan Sinf Konferentsiyasi*, 1-13.
3. *Xalqaro ta'lim texnologiyalari jamiyati. (2019). Texnologiyani samarali integratsiyalashning muhim shartlari. Olingan*

<https://www.iste.org/learn/pdfs/essential-conditions-for-effective-technology-integration.pdf>

4. Tomas, R. M. (2000). *Loyiha asosida o'rganish bo'yicha tadqiqotlarni ko'rib chiqish. San Rafael, CA: Autodesk asos.*
5. Tomlinson, C. A. (1999). *Tabaqalashtirilgan sinf: barcha o'quvchilarning ehtiyojlariga javob berish. Iskandariya, VA: nazorat va o'quv dasturlarini ishlab chiqish assotsiatsiyasi.*

